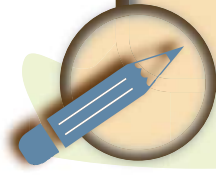

לוא-קט לסיקא: טעט

לואק סטוא ולקטטו
 'טוטוטט טוט סט סט, קוטתו טוטוטט טא סי, לטט קז וטט 'טוטוטט וטט י'ט
 'קאלו, טוטטט, 'טוטוטט טוטוטט וטטו 'טוטוטט קו טוטטטט טא טוטוטט טוטוטט וטט י'ט

כאל/ק: חדש ימינו כקדם - ממלכה יהודית עצמאית

האזינו לשירת 'התקווה' מפיהם של הילדים במונקאטש שבהונגריה בשנת 1933:

כל עור
 נפש יה
 ולפאתי
 עין לציון
 פנימה
 ומייה
 קדימה

עצמאות מדינית

א. אילו תחושות מעורר בכם הסרטון?
ב. המנון התקווה מבוסס על שיר ארוך שכתב נפתלי הרץ אימבר. הגרסה שלפנינו שונה מעט מההמנון שאנו שרים כיום אך לכל הגרסאות מסר דומה. מהו המסר?
ג. רבים מהילדים הללו לא זכו לראות במו עיניהם את הקמת מדינת ישראל. נסו לדמיין אילו רגשות היו מתעוררים בליבם ומה היו חושבים או אומרים, לו זכו לכך.

ארץ ציון וירושלים
 חופשי בארצנו
 אלפיים

לפני כ-2,500 שנה התקיימה בארץ ישראל ממלכה יהודית. עם חורבן בית המקדש הראשון נחרבה גם הממלכה היהודית, ובמשך למעלה מ-2,400 שנה לא התקיימה ממלכה יהודית עצמאית (לא בארץ ישראל ולא במקום אחר בעולם), מלבד תקופה קצרה יחסית בימי בית המקדש השני, אז התקיימה הממלכה החשמונאית (שנוסדה בעקבות מרד המכבים בידי יהודה המכבי, בני חשמונאי ועוזריהם).

לאורך השנים נשמרה הכמיהה (הרצון, השאיפה) לכונן (להקים) ממלכה יהודית בארץ ישראל. בדרך כלל כמיהה זו לא באה לידי ביטוי במעשים ובפעולות של ממש, אלא בעיקר בתקווה ובאמונה שעם ביאת המשיח תקום ממלכה יהודית חדשה.

גלויה המבוססת על הציור 'גלות' של שמואל הירשנברג.

האזינו לפיוט 'למולדת שובי רוני' - פיוט שחיבר אשר מזרחי ללחן ערבי עממי, בביצוע של אורית עטר:

חשבו על תחומים בחייכם שבהם יש לכם עצמאות, ועל רכיבים בחיים שאין לכם בהם עצמאות. אילו תחושות עולות בכם בהקשר לכל אחת מהאפשרויות הללו?

כך מתאר את הדברים משה הס, אחד ממבשרי הציונות (מבשרי הציונות הם הסופרים והפעילים הראשונים שכתבו על רעיונות הציונות):

דת ישראל היא בראש וראשונה פטריוטיות [אהבה ונאמנות למולדת] יהודית. לעולם איני יכול לכבוש את התרגשותי בזוכרי את המחזות [המראות] שראיתי בעודני ילד בבית זקני [סבא שלי] החסיד בבון [עיר בגמניה], בימי האבל על חורבן ירושלים. זקני היה אחד מאותם מופלגים בתורה ויראת שמיים [...] ככלות עמל יומו [עבודתו] היה קובע עיתים לתורה [זמנים ללימוד תורה] משעת ערב ועד חצות הלילה כל ימות השנה. ורק בבוא 'תשעת הימים' [מראש חודש אב ועד תשעה באב] הפסיק ממשנתו [לימודיו]. אז היה קורא עם נכדיו, שהיה מושבם ערים עד חצות הלילה, את אגדות החורבן והגלות. והיו עיניו זולגות דמעות ויורדות על זקנו הלבן כשלג [...] האמונה בביאת המשיח הייתה לי אז מה שהיא לי כיום: אמונה בתחיית עמי התרבות ההיסטוריים על ידי הרמת הכפופים עד לרמת הזקופים [עמים נרדפים, כמו העם היהודי, שיזכו לכוח ולעצמאות] [...] בארצות החוצות [ארצות העולם] בין המערב ובין המזרח [...] חיים מיליונים מבני עמנו, הנושאים תפילה חמה, יום ולילה, לאלוהי אבותיהם כי ישיב מלכות ישראל כבראשונה. הם שמרו על הגרעין החי של היהדות - על לאומיותם היהודית [...] ושמרה על נשמת חייה בכל סערת הדורות, הלא היא התקווה לתקומת עמנו ותחייתו.

(מתוך 'רומי וירושלים' מאת משה הס, עמ' 41, 47, 48)

במאות השנים האחרונות, לצד האמונה והתקווה לבואו של המשיח, קבוצות גדולות בעם היהודי בחרו לפעול באופן מעשי כדי לממש את התקווה ולהקים מדינה יהודית. רבים מהם היו בעלי תפיסת עולם חילונית ומודרנית, ובמידה רבה אפשר שהם ראו במעשיהם אלו חלופה לאמונה בביאת המשיח. אחרים ראו במעשיהם השלמה לאמונה הדתית שלהם בביאת המשיח. והיו, ועדיין ישנם, מאמינים שנמנעים מלהשתייך למפעל הציוני מתוך תחושה שהציונות מנוגדת לאמונתם הדתית.

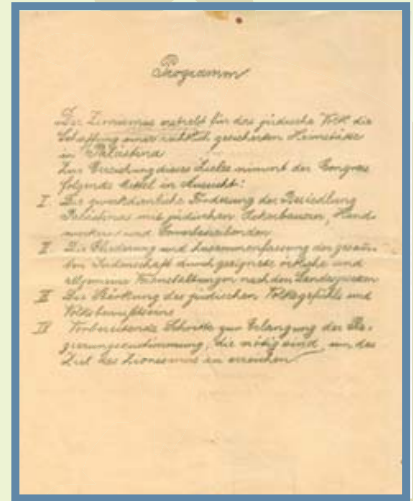
בעניין הציונות והאמונה בביאת המשיח הוצגו שלוש עמדות: פעילות ציונית מתוך ראייה חילונית של המציאות, אמונה במשיח לצד פעילות ציונית, והתנגדות לפעילות ציונית כיוון שהיא עומדת בניגוד לאמונה בביאת המשיח. עם איזו עמדה אתם מזדהים? האם אתם מכירים אנשים המזדהים עם עמדה אחרת משלכם?

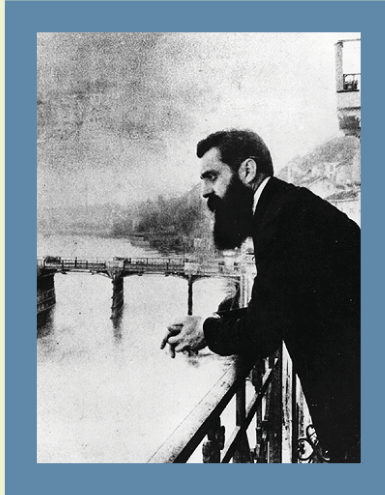
בימי ראשית הציונות שררה מחלוקת בנוגע למטרת הקמת המדינה לעם היהודי:

מצד אחד נטען, כי יש ליצור מקום בטוח לעם היהודי אחרי מאות שנים של סבל ורדיפות (לצד תקופות של שגשוג ובטחון יחסי מצד השלטון ואזרחי המדינות שבהם התגוררו היהודים). כך, לדוגמה, בשנת 1897 ייסד הרצל את הקונגרס הציוני הראשון כדי לאחד את היהודים הציוניים לתנועה פוליטית שתוכל להשפיע על מדינות העולם ולהוביל להכרה בהקמה של מדינה יהודית. בקונגרס זה הוצגה המטרה כך:

"הציונות שואפת להקים בארץ ישראל מקלט בטוח לעם ישראל".

תכנית בזל (1897), המקור בגרמנית.

בנימין זאב הרצל משקיף ממרפסת מלון שלושת המלכים בבזל שבשווייץ, בעת הקונגרס הציוני החמישי, שנת 1901.

מצד שני נטען, שהמדינה היהודית נועדה לבנות חברת מופת (חברה המתנהלת בצורה הנכונה והטובה ביותר, על פי ראות עיניו של האדם המתאר אותה). כך, למשל, תיאר בנימין זאב הרצל את המדינה היהודית בספרו 'אלטנוילד' (ארץ ישנה-חדשה):

בתי מעון [מגורים] לאנשים מקרב העם לא היה עוד בעיר העתיקה. כל הבניינים נועדו אך למעשים טובים או לתפילה. בתי מקלט לעולי רגל מבני כל הדתות היו שם. לנוצרים, למוסלמים וליהודים היו בתי חסד שונים, בתי מרפא, בתי אסף לחולים שאין למו תקנה, והבתים האלה היו סמוכים זה לזה שורות-שורות, אך מרובע כביר אחד לקח היכל השלום האדיר והנערץ, מקום היו שם אספות לאוהבי השלום מכל הארצות, וגם למלומדים מכל ענפי המדעים.

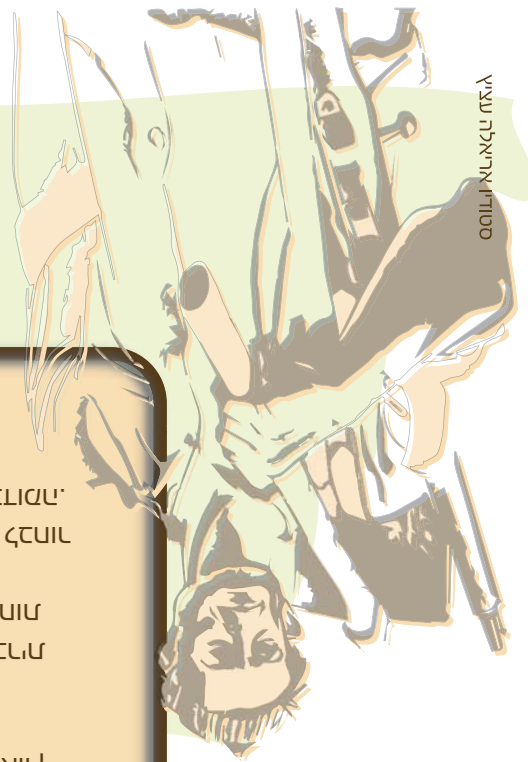
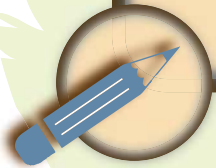
(מתוך 'אלטנוילד' מאת בנימין זאב הרצל, עמ' 125)

א. מה דעתכם, מטרת מדינת ישראל היא לשמש מקלט בטוח או חברת מופת?
ב. האם אתם מרגישים שהמטרה הוגשמה?

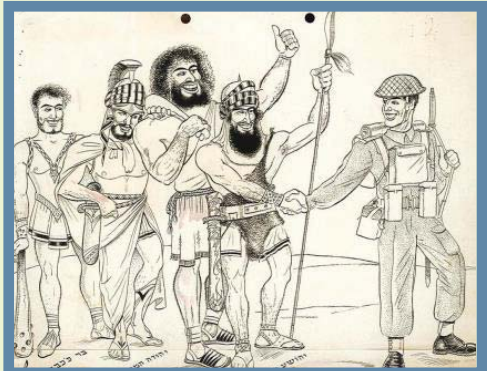

'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם'
 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם'
 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם'
 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם'
 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם'
 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם'
 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם'
 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם' 'ישנאן טעם'

פאקט: חידוש כוח המגן העברי

התבוננו בקריקטורה שצייר שמואל (מולא) צייטלין: 'גיבורי ישראל מברכים את חייל הבריגדה'. בקריקטורה נראים יהושע בן נון, שמשון הגיבור, יהודה המכבי ובר כוכבא מברכים חייל בחטיבה היהודית בצבא הבריטי בעת מלחמת העולם השנייה.

עצמאות מדינית

- א. בין הדמות של החייל הבריגדה לדמות הקרובה אליו ביותר בקריקטורה - בר כוכבא, יש פער של כ-1,800 שנה. מדוע אין דמויות נוספות ביניהם?
- ב. מה המסר שעולה מהקריקטורה, בעיניכם?
- ג. חשבו מה אומרות הדמויות בקריקטורה לחייל הבריגדה. מהם המסרים שהן רוצות להעביר לו? תכלו לכתוב את דבריהם בכלוני דיבור לצד הדמויות.

במשך אלפי השנים שלא הייתה לעם ישראל עצמאות מדינית, היהודים הסתמכו על הגנתם ועל חסדיהם של המנהיגים והשליטים שבמדינותיהם הם חיו. לפעמים השליטים הגנו על היהודים (מתוך טוב לב, או מתוך רצון לשמור על יציבות שלטונם) והיהודים זכו לחיים שקטים ובטוחים. ואולם לאורך השנים, לצערנו, היו גם אירועים רבים שבהם לא הפגינו השליטים יחס שכזה כלפי היהודים, העלימו עין מאלימות ואף השתתפו בפעילויות אלימות כלפי יהודים או הובילו אותן.

במאתיים השנים האחרונות, בעקבות הקמת מדינות רבות באירופה, היהודים נדרשו להתגייס לצבא המדינה שבה חיו. הגיוס לצבא גרם לרבים מהם להרגיש שהם נלחמים מלחמות שלא שייכות להם ושלא מועילות במאומה למצבו של העם היהודי. לפעמים אפילו נאלצו היהודים להילחם אלו באלו בצבאות של שתי מדינות אויבות. יוסף טרומפלדור היה אחד מאותם צעירים יהודיים. הוא גויס לצבא רוסיה וחש שהוא נלחם מלחמה לא לו. באותן שנים (לפני כמאה שנה) התחוללה מלחמה בין רוסיה ליפן. צעירים יהודיים רבים שהתגוררו ברחבי האימפריה הרוסית גויסו בעל כורחם לצבא. הקרבות היו עקובים מדם, וטרומפלדור עצמו איבד את ידו באחד הקרבות. מתוך אותה תחושה שהוא נלחם מלחמה שאינה שלו, ומתוך התחושה שהעם היהודי זקוק להגנה מצד עצמו, התעורר הרצון אצל טרומפלדור ואחרים לחדש את כוח המגן העברי.

חלום זה לווה בתחושה מרגשת שהלוחמים החדשים שקמים להגנת העם הם המשך ישיר ללוחמים מהעבר הרחוק של עם ישראל: בר כוכבא, יהודה המכבי, שמשון הגיבור, יהושע בן נון ואחרים. הרעיון הזה משתקף בקריקטורה שראיתם. הקריקטורה צוירה בתקופת מאוחרת יותר, כשהחלום החל להתגשם והעלייה לארץ החלה. בקריקטורה נראית דמותו של חייל יהודי שהצטרף לבריגדה היהודית של הצבא הבריטי בזמן מלחמת העולם השנייה. הגיוס לצבא הבריטי נבע משתי סיבות עיקריות: סיוע לכריטים במלחמתם בנאצים ועוזריהם, ואמונה שהתמיכה בבריטים תביא לתמיכתם בהקמת מדינה יהודית בארץ ישראל בבוא העת.

עדות להתרגשות שאחזה באותם ראשונים שאחזו בנשק כדי להגן על בני עמם או על היישובים היהודיים בארץ ישראל אפשר למצוא במכתב שכתב יצחק בן צבי לאשתו, רחל ינאית, שהייתה אף היא פעילה מרכזית בתולדות היישוב העברי:

הליפקס (עיר נמל בקנדה), ד תמוז תרע"ח, 14.6.1918
רחל יקרה,

הנני כבר שלושה שבועות וחצי בצבא [...] בוודאי רצונך לדעת כיצד הנני מרגיש עצמי כאן בצבא? אני מרגיש עצמי מאושר, כי זכיתי סוף כל סוף להגשים את החלום הישן ושהנני אחד החיילים הפשוטים בצבא העברי.

שלך, יצחק

חשוב לציין שאצל מרבית החולמים והלוחמים האלה הלחימה והשימוש בכוח לא היו המטרה. השימוש בכוח נועד להגנה, הוא נועד למגר את פעולותיו הרצחניות של האויב. הם לא ראו בכוח דבר נעלה וקדוש, והשימוש בכוח הוגבל במגבלות מוסריות, למשל, לא לפגוע בחפים מפשע.

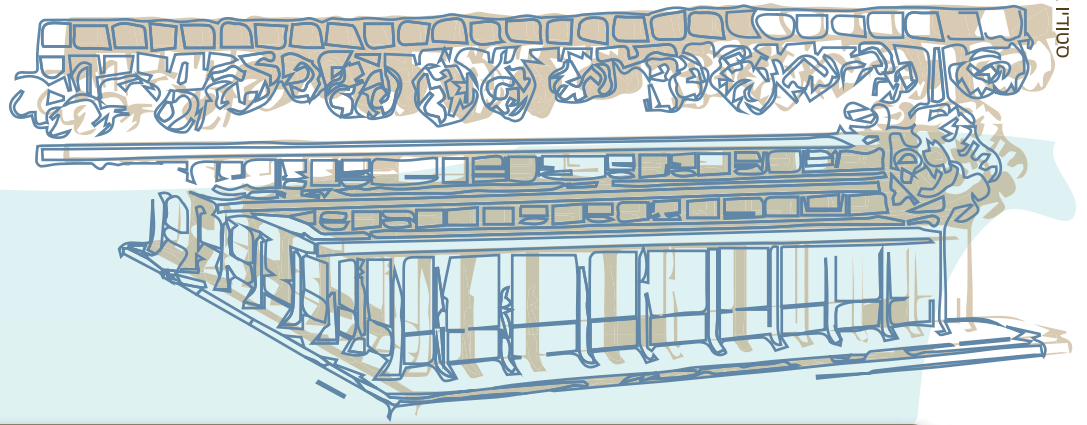

במשנה, במסכת שבת, ישנה מחלוקת הלכתית שעולה ממנה מחלוקת ערכית: "רבי אליעזר אומר: תכשיט הן לו [כלי הנשק הם כתכשיט לאדם] וחכמים אומרים: אינן אלא לגנאי, שנאמר (ישעיהו ב, ד): וכתתו חרבותיהם לאתים וחינוניהם למזמרות, לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה".

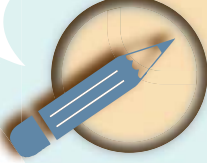
א. הסבירו את עמדת כל אחד מהצדדים.

ב. עם איזו עמדה אתם מזדהים?

לוא-קז גמקא :טעט

(והולדט סוגס טען) ונט זעך לטס חזשטיק סמוסו וז 'קאלוו, טעגס
 טעלט קז גרלטק אוז סאט: געט, אדקו טילאוס, סח סינגס סיה טעט טעט טעט טעט טעט טעט
 (טעטעו טעט זע"ו טעטעט
 געטע טעט טעט - סגלט טע געטעט קעט) טעטק סגלט זעט טעטעט טע זעטעט 'אווט זע
 לונ סזימ טעטע טעט, טעטעט זעטעט טעטעט טעטעט טעטעט (טעטעטעט) טעטעטעט זעטעט

כנסת כ"א/ק: כנסת ישראל

צפו בסרטון המתעד את פתיחת הכנסת הראשונה:

א. נסו לדמיין את התחושות בעם באותו היום, כשהתכנסה הכנסת הראשונה של מדינת ישראל.
ב. האם הייתם רוצים להיות חברי כנסת? מדוע?
ג. לו יכולתם לחוקק חוק כלשהו במדינה, איזה חוק הייתם מחוקקים?

עצמאות מדינית

הוצאת לעם, מתוך האתר פיקיווקי

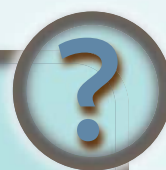

אחד הביטויים המרכזיים של מדינה עצמאית הוא ההנהגה, השלטון. מדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית. דמוקרטיה פירושה שלטון העם, ובמדינה דמוקרטית כל אזרח יכול לבחור ולהיבחר לכנסת, ונשמרים בה זכויותיהם של כל האזרחים ללא הבדלי דת, גזע ומין. היטיב לנסח זאת דוד בן גוריון:

עוד הערה אחת על משמעותה של מדינה יהודית. אין זו מדינה ששולטים בה רק יהודים. בארץ ישראל ישנם ערבים ולא יהודים אחרים - ואין להעלות על הדעת מדינה יהודית שאין בה שוויון גמור ומוחלט, פוליטי, אזרחי ולאומי, לכל תושביה ואזרחיה. לא רק שוויון אינדיבידואלי, אלא גם שוויון עדתי: אוטונומיה מלאה בכל ענייני לשון, דת, תרבות וכדומה. במדינה יהודית ייתכן שערבי ייבחר לראש הממשלה או לנשיא המדינה - אם יהיה ראוי לכך.

(דברים שנאמרו במועצת ההסתדרות ה' 51 שנערכה בימים 21-24/3/1944, מתוך 'הפועל העברי והסתדרותו', תל אביב 1964, עמ' 264)

בניית השלטון הדמוקרטי של מדינת ישראל התחילה שנים רבות לפני הקמת המדינה. עם כיבוש הבריטים את הארץ מידי התורכים הקימו אנשי היישוב היהודי בארץ מוסדות עצמאיים בחסות הבריטים, שתפקידם היה להיות מעין ממשלה של העם היהודי בארץ. בשנת 1920 נוסדה כנסת ישראל ונערכו בחירות ראשונות. בבחירות השתתפו גם נשים, דבר לא מקובל עד לאותם הימים. רק שנים אחדות קודם לכן ניתנה בפעם הראשונה זכות הבחירה לנשים בבריטניה (במדינות מערביות אחרות היא ניתנה אף מאוחר יותר). השאיפה הייתה שכנסת ישראל תייצג את כל היישוב היהודי בארץ, אך היא לא הצליחה לעשות זאת. הבחירות לא נערכו באופן שוויוני מספיק - היו יישובים שכלל לא התקיימו בהם בחירות, והבחירות לא נעשו אחת למספר שנים קבועות. נוסף על כך, היו קבוצות בתוך היישוב היהודי שהתנגדו לכנסת: החרדים התנגדו לכל פעילות ציונית מטעמים דתיים, וחברים בתנועות פוליטיות מהימין חשבו שהכנסת אינה מאוזנת ואינה מייצגת את עמדות כל הזרמים באופן שווה.

א. חקרו ובדקו אלו סוגי שלטון קיימים בעולם מלבד השלטון הדמוקרטי.
ב. לו היה הדבר בידיכם, איזה סוג שלטון הייתם מנהיגים במדינת ישראל? הסבירו את עמדתכם.

אתר תל אביב הוירטואלית - VTLV, מתוך אתר פיקיוויקי

לקראת סוף תקופת המנדט* הבריטי הוחלט על הקמת 'מועצת העם': 37 נציגים של (כמעט) כל הזרמים, העדות והמפלגות של היהודים בארץ באותם הימים, כולל החרדים והמפלגות הימניות ביותר. חברי מועצת העם הם מי שחתומים על מגילת העצמאות. מתוכם נבחרו הנציגים הבכירים ביותר ל'מנהלת העם'.

ימים אחדים לפני המועד שנקבע לסיום המנדט הבריטי ולעזיבתם של הבריטים את הארץ, ביום ה' באייר תש"ח, 14 במאי 1948, כינס דוד בן גוריון את חברי מנהלת העם לבית הקרן הקיימת בתל אביב לישיבה חשובה ביותר, כנראה החשובה ביותר שהתקיימה במדינת ישראל מאז ומעולם. בישיבה זו ביקש בן גוריון מהמשתתפים להתלבט איתו בשאלה הרת גורל: האם להכריז על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל עם סיום המנדט הבריטי, או להימנע מכך בשל האיום במלחמה מצד מדינות ערב, ובשל התנגדות ארצות הברית ועוד. בסופו של אותה ישיבה התקבלה ההחלטה שאליה חתר דוד בן גוריון בכל כוחו: להכריז על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל, היא מדינת ישראל. ההחלטה יצאה אל הפועל ביום שישי,

ארבע אחר הצהריים, ה' באייר תש"ח, אז הכריז דוד בן גוריון על הקמת מדינת ישראל. ההכרזה התקבלה בשמחה גדולה בקרב יהודי היישוב היהודי בארץ ובקרב יהודים בכל רחבי העולם, אך לצד השמחה הגדולה החלה המערכה השנייה של מלחמת העצמאות (החלק הראשון היה בין היישוב היהודי ליישוב הערבי בארץ), כשמדינות ערב מימשו את איומיהן ופלשו למדינת ישראל הצעירה.

המלחמה הייתה עקובה מדם ונמשכה כשנה, אך בסופה "עמדה ישראל וגם ניצחה", כפי שהאמין דוד בן גוריון. באותו הזמן, פחות או יותר, נערכו הבחירות הראשונות ל'כנסת' (הון מתקיימות מאז מדי ארבע שנים או פחות), נבחרו 120 חברי כנסת, ומתוכם הורכבה הממשלה. מוסדות השלטון הישנים בוטלו, והוקמה הממשלה הראשונה של מדינת ישראל בראשותו של בן גוריון! המוסדות שהתקיימו לפני קום המדינה שירתו את היהודים בלבד, ואילו מיום הכרזת המדינה והקמת הכנסת - כל האזרחים קיבלו את זכות ההצבעה - יהודים וערבים כאחד.

*מנדט - שלטון זמני שניתן למעצמה לשלוט במדינה עד שתושבי אותו מקום יהיו מסוגלים לנהל את מדינתם בעצמם.